

Richtlijn opvang dak- en thuisloze mensen

Versie 10: 21 april 2021

Belangrijkste aanpassingen ten opzichte van de versie van 12 maart 2021:

- *In verband met verlenging van de coronamaatregelen vraagt het Rijk gemeenten de noodopvang langer open te houden. Concreet betekent dit dat het Rijk vraagt de noodopvang open te houden totdat stap 2 uit het openingsplan in gaat. Op dit moment is dat voorzien op 11 mei a.s. Vanaf het moment dat stap 2 in gaat volgt een afbouwperiode van twee weken, ongeacht de datum waarop stap 2 ingaat.*
- *De afspraak dat per 1 april geen nieuwe niet-rechthebbende dakloze mensen worden toegelaten tot de noodopvang, blijft gehandhaafd.*

Exit-strategie noodopvang in het kader van de lockdown

Sinds het begin van de lockdown in december roept het Rijk gemeenten op de opvang breed open te stellen voor iedereen die gebruik wil maken van de opvang. Met het vooruitzicht op een einde aan deze lockdown heeft het ministerie van VWS in samenwerking met partijen uit het veld een exit-strategie vastgesteld om de mensen die in de noodopvang verblijven op een zorgvuldige manier voor te bereiden op de periode na de lockdown.

Het ministerie van VWS en de VNG roepen gemeenten, opvanginstellingen en hulporganisaties op om met iedereen die nu in de opvang verblijft op individueel niveau in gesprek te gaan over wat voor hem of haar de meest passende volgende stap is. Het huidige momentum waarin veel mensen in beeld zijn moet goed worden benut. Het is nodig om zo snel mogelijk aan de slag te gaan met de voorbereiding op onderstaande afspraken:

- Sinds 1 april laten gemeenten geen mensen toe tot de opvang die normaal gesproken geen toegang hebben tot de opvang (niet-rechthebbenden) en voorheen – voor 1 april – niet in de opvang verbleven.
- Mensen die normaal gesproken geen toegang tot de opvang hebben (niet-rechthebbenden) die voor 1 april al in de opvang verbleven kunnen in de opvang verblijven tot het moment dat stap 2 van het openingsplan in gaat. Gemeenten krijgen vanaf dat moment 2 weken de tijd om de opvang af te bouwen.

Binnen de afbouw wordt onderscheid gemaakt tussen de volgende groepen:

1. Rechthebbende dakloze mensen
Deze groep mensen moet conform de reguliere wetgeving (Wmo2015) en afspraken in het kader van het convenant landelijke toegankelijkheid maatschappelijke opvang toegang blijven krijgen tot de opvang. Ook als er nieuwe mensen in beeld zijn gekomen als gevolg van de lockdown moeten deze mensen in de opvang kunnen blijven. Het Rijk stelt voor deze groep nieuwe rechthebbende dakloze mensen extra middelen beschikbaar vanuit het pakket sociaal en mentaal welzijn. Gemeenten zijn hier reeds over geïnformeerd via de VNG.
2. Niet-rechthebbende dakloze mensen
 - a. Voor *niet-rechtmatig verblijvende vreemdelingen* geldt dat de opvang vervalt als zij niet bereid zijn om aan de wettelijke vertrekplicht te voldoen. Hen kan de toegang tot de opvang worden ontzegd vanaf het moment dat de lockdown stopt (stap 2 uit het openingsplan). Wanneer zij wel bereid zijn mee te werken, kan voor ondersteuning bij vertrek worden doorverwezen naar de Dienst Terugkeer en Vertrek en/of de Internationale Organisatie voor Migratie. Het ministerie van JenV voorziet in informatie hierover.
 - b. Voor *EU-migranten* geldt dat zij bereid moeten zijn mee te werken aan terugkeer naar het land van herkomst of aan terugkeer naar werk. Van gemeenten en

opvanginstellingen wordt verwacht dat zij met iedereen in gesprek gaan hierover voordat de toegang tot de opvang wordt ontzegt vanaf het moment dat de lockdown stopt (stap 2 uit het openingsplan).

Voor EU-migranten die willen werken kan contact gezocht worden met EURES, een onderdeel van het UWV dat EU-migranten kan helpen in de bemiddeling naar werk. Meer informatie hierover is beschikbaar via o.a. Valente en VNG.

- c. Voor ingezetenen van Nederland die normaal gesproken geen recht hebben op opvang (bijv. zelfredzame mensen) geldt dat gemeenten het reguliere toegangsproces kunnen hanteren. De toegang tot de opvang kan hen worden ontzegt vanaf het moment dat stap 2 uit het openingsplan in gaat.
- De toegang tot de opvang wordt niet-rechthebbenden die er vóór 1 april 2021 al verbleven pas ontzegt als stap 2 uit het openingsplan in gaat. Tot die tijd kunnen hulporganisaties wel al starten met het informeren van mensen over het naderende einde van de lockdown en in gesprek gaan over een mogelijk alternatief.

Onderstaande maatregelen uit eerdere richtlijnen blijven onverminderd van kracht:

Maatregelen ten aanzien van de avondklok

- Zolang de avondklok van kracht is, geldt dat dak- en thuisloze mensen die geen gebruik willen maken van de opvang geen eigen verklaring nodig hebben om aan te geven waarom zij op straat zijn. Zie hiervoor de brief¹ die hierover naar de Tweede Kamer is gestuurd.
- Aan opvanginstellingen wordt gevraagd om de openingstijden van de opvang zodanig aan te passen dat zij aansluiten bij de tijden van de avondklok.
- Het inzetten van extra veldwerkers die dak- en thuisloze mensen informeren over de avondklok en de mogelijkheid naar binnen te kunnen is gewenst.
- Medewerkers in de maatschappelijke opvang die werken tijdens de avondklok moeten in het bezit zijn van een werkgeversverklaring. Vrijwilligers kunnen gebruik maken van de eigen verklaring.

Vaccinatie en maatschappelijke opvang

- Kijk voor de meest actuele informatie over vaccinatie van cliënten en medewerkers in de maatschappelijke opvang op www.rijksoverheid.nl.

Opvang en ondersteuning

Voor de opvang blijft gelden: Alle voorzieningen moeten (zo veel mogelijk structureel) worden ingericht volgens de 1,5 meter norm. Waar mogelijk wordt (zelfstandige) huisvesting georganiseerd, indien nodig met begeleiding. De opvang wordt zoveel mogelijk ingericht in 1 of 2 persoonskamers in plaats van slaapzalen voor mensen voor wie op korte termijn geen huisvesting beschikbaar is.

Wanneer mensen een eigen woonruimte hebben, is het eenvoudiger voor hen om 1,5 meter afstand te houden. Ook kan dit het herstel bevorderen van deze mensen. Dit is in lijn met de ambitie uit *Een (t)huis, een toekomst*.²

De mondkapjesplicht geldt niet in de maatschappelijke opvang. Dit is geen openbare binnenruimte. Wel geldt een dringend advies een mondkapje te dragen in de gemeenschappelijke ruimten van de maatschappelijke opvang. Zorgverleners in de maatschappelijke opvang worden geadviseerd dakloze mensen te informeren over de mondkapjesplicht in openbare binnenruimtes en het dringende advies een mondkapje te dragen in de gemeenschappelijke ruimtes van de opvang en deze beschikbaar te stellen.

¹https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z01041&did=2021D02515 (zie pagina 20).

²<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/06/03/kamerbrief-over-een-thuis-een-toekomst-de-aanpak-van-dak-en-thuisloosheid>

- De crisis biedt een kans om nieuwe dak- en thuisloze mensen zoveel mogelijk in beeld te houden en passende ondersteuning te bieden. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van deze mensen bij praktische zaken, zoals het regelen van een briefadres, een zorgpolis, ID bewijs, schuldhulpverlening, en inschrijving bij Woningnet. Wanneer de praktische zaken op orde zijn kunnen mensen zo snel mogelijk begeleid worden naar huisvesting (eventueel met begeleiding).
- Een belangrijke les uit de eerste golf is dat het nodig is om locaties open te houden (of extra te openen) waar dak- en thuisloze mensen overdag naar binnen kunnen indien zij minder of geen gebruik meer kunnen maken van algemene voorzieningen als bibliotheken. Dit voorkomt overlast op straat en het verergeren van problematiek. Het Rijk roept gemeenten op om lokaal te bezien of extra locaties nodig zijn op basis van verschillende scenario's.
- Dagbestedingslocaties waar besloten en georganiseerde dagbesteding plaatsvindt voor kwetsbare groepen, mogen open blijven. Hier kan ook iets genuttigd worden door deze doelgroep, zoals koffie en maaltijden.
- Hotels die afspraken hebben gemaakt met gemeenten om dakloze mensen op te vangen mogen maaltijden voor hen verzorgen, mits deze cliënten de maaltijd zelf afhalen en op hun kamer nuttigen.
- In het geval dat het voor medewerkers niet mogelijk is 1,5 meter afstand te houden (bijvoorbeeld tijdens de inloop) wordt medewerkers geadviseerd preventief een *medisch* mondneusmasker te dragen. De werkgever heeft de verantwoordelijkheid deze te verstrekken.
- Betrek de lokale cliëntenorganisatie bij deze (en andere) ontwikkelingen, zij kunnen advies geven over hoe dit vormgegeven zou kunnen worden. Kijk op www.wijzijnmind.nl/mind-atlas voor lokale cliëntorganisaties en initiatieven die werken vanuit ervaringsdeskundigheid. Mocht geen lokale cliëntenorganisatie aanwezig zijn kan de 'Vliegende Brigade Ervaringsdeskundigheid' helpen in het vinden van een oplossing om ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid te betrekken. Kijk hiervoor op www.ervaringsinzet.nu.

Quarantaine plekken

Net als in de eerste golf is het van belang voldoende quarantaineplekken te organiseren voor het geval dat een besmetting plaatsvindt in opvang en woonvoorzieningen. Regionale samenwerking met andere zorginstellingen is cruciaal. Denk daarbij ook aan beschermd wonen en de vrouwenopvang.

Bij een uitbraak in de maatschappelijke opvang moet de hele locatie in quarantaine. Gezien de problematiek van de doelgroep kan dit onhoudbare situaties opleveren. Organiseer daarom verspreid over de regio meerdere locaties waar mensen in quarantaine kunnen.

Bij gezondheidsklachten

- Instellingen die zorg dragen voor deze doelgroep wordt geadviseerd navraag te doen (triage) bij elke cliënt naar klachten die passen bij een besmetting met COVID 19, zoals nieuwe hoestklachten of verergering van bestaande hoestklachten. Koorts is een bijkomend criterium om aan een besmetting met COVID 19 te denken. Zie ook de [website](#) van het RIVM voor de symptomen.
- Per 1 juni kan iedereen bij verdenking op COVID 19 getest worden. Na het afnemen van een test bij een dakloze persoon moet diegene in een aparte (isolatie)ruimte verblijven totdat de uitslag bekend is. Bij een positieve test moet de isolatie worden voortgezet totdat de persoon 1 dag klachtenvrij is. De bevestiging van een COVID 19 besmetting moet gemeld worden bij de GGD. De regels zoals die worden toegepast door de GGD'en zijn hierbij leidend.
- Als een persoon niet getest kan of wil worden, maar er wel een verdenking van COVID 19 is, moet diegene ook in isolatie verblijven tot de persoon 1 dag klachtenvrij is. Enkel de verdenking op COVID 19 hoeft niet gemeld te worden bij de GGD.
- Indien klachten bij een zieke dakloze persoon verergeren moet contact opgenomen worden met de eerstelijnsvoorziening waarmee de instelling afspraken heeft. Indien klachten

dermate ernstig en acuut zijn, moet telefonisch worden overlegd met de spoedeisende hulp van een ziekenhuis.

- Zorg dat vervoer beschikbaar is voor het verplaatsen van zieke dak- en thuisloze mensen naar de aparte (isolatie)ruimte om uit te zieken of om naar het ziekenhuis te brengen. Zie hiervoor het [protocol](#) noodzakelijk zittend vervoer.
- Het is ongewenst dat zieke dak- en thuisloze mensen de straat op gaan voordat zij zijn hersteld.
- Mogelijk weigert een dakloze persoon verblijf in de aparte (isolatie)ruimte als sprake is van een (vermoedelijke) besmetting met het coronavirus. Neem in dat geval contact op met de lokale GGD. Zij zijn verantwoordelijk voor de procedure in het geval van een mogelijke gedwongen opname in het kader van de Wet publieke gezondheid (Wpg). De GGD handelt vervolgens conform een met het RIVM afgestemd protocol waarover nauwe afstemming plaatsvindt.
- Bij vragen over de uitvoering van de maatregelen kunnen instellingen advies vragen aan de GGD in hun regio.

Ten aanzien van de veiligheid van medewerkers (testen en PBM)

- Medewerkers en vrijwilligers moeten altijd de algemene hygiënerichtlijnen volgen (geen handen geven; regelmatig handen wassen; hoesten en niezen in de elleboog; papieren zakdoekjes gebruiken).
- Medewerkers van de maatschappelijke opvang die COVID 19 cliënten verplegen en verzorgen moeten persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM) gebruiken.
- In principe hebben medewerkers in de maatschappelijke opvang verder geen PBM nodig. Echter, er zijn situaties waarin het niet mogelijk is om de 1,5 meter te waarborgen. In die gevallen wordt medewerkers geadviseerd om preventief medische mondneusmaskers te dragen. Hiervoor kan gebruik worden gemaakt van de reservepakketten die reeds beschikbaar waren. Ook vrijwilligers kunnen aanspraak maken op reservepakketten. Kijk [hier](#) voor meer informatie over reservepakketten en het aanvragen hiervan.
- Het is belangrijk om extra aandacht te besteden aan [de algemene hygiëne-richtlijnen in de maatschappelijke opvang](#). Het is bijvoorbeeld van belang om handschoenen te dragen bij de reiniging van toiletten en de omgang met vuil wasgoed.
- Houd ook rekening met de [regels rondom ventilatie](#) in gebouwen van de maatschappelijke opvang.